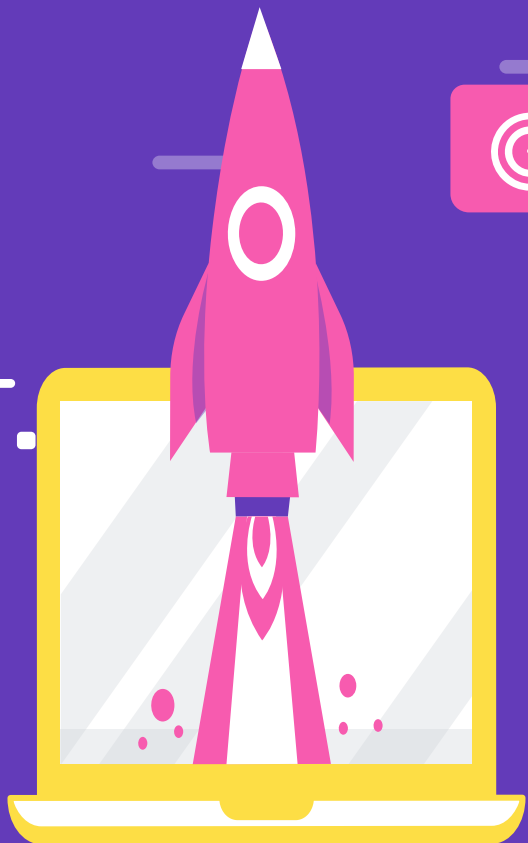

جایگاه فریلنسرینگ در حقوق موضوعه ایران

ارائه دهنده: زهرا حاجی

هسته پژوهشی حقوق و هوش مصنوعی پردیس خواهران دانشگاه امام صادق(ع)

فهرست مطالب

۱ مفهوم‌شناسی فریلنسر

۲ تمایز فریلنسرینگ از نهادهای مشابه

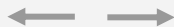
۳ جایگاه در قانون کار

۵ رویکرد در برخی اسناد و منابع بین‌المللی

۴ جایگاه در سایر قوانین و آئین‌نامه‌ها

۶ چالش‌ها، خلأها و چشم‌انداز قانون‌گذاری

New Tab

مفهوم شناسی فریلنسر

فریلنسر کیست؟

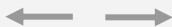

❖ معنای لغوی

❖ معنای اصطلاحی

❖ انواع فریلنسرها

New Tab

● تمایز فریلنسرینگ با نهادهای مشابه

فریلنسر چه تفاوتی با سایر اشکال اشتغال دارد؟

جایگاه فریلنسرینگ در قانون کار

تعریف کارگر

طبق ماده ۲ قانون کار ایران: «کارگر از لحاظ این قانون کسی است که به هر عنوان در مقابل دریافت حق السعی اعم از مزد، حقوق، سهم سود و سایر مزایا به درخواست کارفرما کار می کند.»

تعریف کارفرما

طبق ماده ۳ قانون کار ایران: «کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می کند.»

کارگاه به عنوان بستر روابط کاری

ماده ۴ قانون کار ایران: «کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می کند، از قبیل مؤسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافری، خدماتی، تجاری، تولیدی، اماکن عمومی و امثال آنها.»

تعریف حق السعی

طبق ماده ۳۴ قانون کار ایران: «کلیه دریافت‌های قانونی که کارگر به اعتبار قرارداد کار اعم از مزد یا حقوق کمک عائله‌مندی، هزینه مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب، مزایای غیر نقدی، پاداش افزایش تولید، سود سالانه و نظایر آنها دریافت می‌نماید را حق السعی می‌نامند.»

قرارداد کار

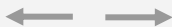
طبق ماده ۷ قانون کار ایران: «قرارداد کار عبارت است از قرارداد کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر در قبال دریافت حق السعی کاری را برای مدت موقت یا مدت غیرموقت برای کارفرما انجام می‌دهد.»

حق بیمه

ماده ۲۳ قانون کار چنین مقرر می‌کند: «کارگر از لحاظ دریافت حقوق یا مستمری‌های ناشی از فوت، بیماری، بازنشستگی، بیکاری، تعلیق، از کارافتادگی کلی و جزیی و یا مقررات حمایتی و شرایط مربوط به آنها تابع قانون تأمین اجتماعی خواهد بود.»

ویژگی ها	فریلنسر	کارمند	کارگر
	(مطابق قواعد عمومی قراردادها)	(مطابق قوانین استخدامی خاص)	(مطابق قانون کار)
رابطه استخدامی	ندارد	دارد	دارد
	(همکاری مستقل و توافقی)	(تبعیت سازمانی و اداری)	(عنصر تبعیت حقوقی از کارفرما)
نوع قرارداد	قرارداد خصوصی مبتنی بر ماده ۱۰ قانون مدنی	قرارداد استخدامی مشمول قانون خدمات کشوری و مشابه	قرارداد کار مشمول قانون کار
بیمه	اختیاری / خویش فرما طبق قانون تأمین اجتماعی	اجباری توسط نهاد استخدامی	اجباری توسط کارفرما طبق ماده ۱۴۸ قانون کار
محل کار	متغیر، مجازی یا پلتفرمی	اداره یا سازمان دولتی یا خصوصی	کارگاه طبق ماده ۴ قانون کار
میزان تبعیت	پایین (انتخاب زمان اجرا، نحوه پروژه)	متوسط تا بالا (ساختار اداری و سلسله‌مراتبی)	بالا (دستورپذیری و نظارت مستقیم)
شمول مقررات حمایتی	خارج از شمول قانون کار، مشمول قواعد عمومی و آیین‌نامه‌های مرتبط	مشمول قوانین خاص استخدامی	مشمول کامل قانون کار و آیین‌نامه‌های وابسته

New Tab

جایگاه در سایر قوانین و آئین نامه ها

FREELANCE

قوانین ایران درباره فریلنسرها چه می گویند؟

آیین نامه حمایت از آزادکاران فعال در حوزه اقتصاد دیجیتال کشور

این آیین نامه، با تکیه بر اصول «قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» و در راستای تقویت جایگاه فعالان اقتصاد دیجیتال، در ۱۰ ماده تدوین شده است. برای نخستین بار، چارچوب حقوقی مشخص برای فعالیت آزادکاران در کشور ترسیم می کند و بدین ترتیب، تلاش دارد خلأ قانونی موجود در این حوزه را هدفمندانه پوشش دهد. در همین راستا به عنوان نخستین سند رسمی در زمینه تنظیم مناسبات حقوقی فریلنسرها، به یکی از منابع معتبر و مورد رجوع در مطالعات حقوق کار تبدیل شده است.

در آیین نامه حمایت از آزادکاران، مقنن در ماده ۱ مفاهیم پایه از جمله «آزادکار»، «پایگاه اطلاعاتی» و «کارگروه ویژه» را تعریف می کند.

در ماده ۲ آیین نامه، وظیفه سازمان نظام صنفی رایانه ای را تبیین می کند که موظف به ایجاد پایگاه اطلاعاتی آزادکاران هستند.

ماده ۳ امکان بهره گیری دستگاه های اجرایی از خدمات فریلنسره های اعتبارسنجی شده و انعقاد قرارداد با آنان را پیش بینی کرده است بر اساس مواد ۴ و ۵ آیین نامه، راه هایی جهت تسهیل مبادلات مالی و ارزی فریلنسرها در نظر گرفته شده است.

وفق ماده ۶ آیین نامه، سازوکارهایی برای اعطای تسهیلات و حمایت های مالی، از جمله از طریق صندوق نوآوری و شکوفایی و با همکاری شبکه بانکی، را مقرر می دارد .

ماده ۸، بر فراهم سازی اینترنت پرسرعت و پایدار تأکید دارد.

ماده ۹ آیین نامه به اختصاص «میز خدمت» برای فریلنسرها اشاره دارد.

ماده ۱۰ آیین نامه به موضوع آموزش و توانمندسازی فریلنسرها در حوزه اقتصاد دیجیتال می پردازد.

قوانین و آیین نامه‌ها

سند سیاست و اقدامات ساماندهی پیامرسان‌های اجتماعی

قانون جرائم رایانه‌ای

ماده ۱
دسترسی غیرمجاز

ماده ۶
جعل رایانه‌ای

ماده ۱۷
افشای داده‌های خصوصی

آیین نامه اجرایی قانون بیمه
صاحبان حرف و مشاغل آزاد

ماده ۱

تعریف مشاغل
آزاد

آیین نامه حمایت از آزادکاران فعال
در حوزه اقتصاد دیجیتال کشور

ماده ۱ تا ۱۰

تعریف آزادکار،
پایگاه اطلاعاتی،
کاررگروه ویژه،
میز خدمت و...

قوانین و آئین نامه ها

سند راهبردی جمهوری
اسلامی ایران در فضای مجازی

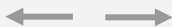
سند تحول مردمی

قانون برنامه پنج ساله ششم
توسعه جمهوری اسلامی ایران

قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه
جمهوری اسلامی ایران

New Tab

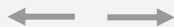
رویکرد در برخی اسناد و منابع بین‌المللی

آیا اسناد بین‌المللی از فریلنسرها حمایت می‌کنند؟

❖ گزارش سازمان بین‌المللی کار

❖ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

New Tab

چالش‌ها، خلأها و چشم انداز قانون گذاری

خروج قراردادهای فریلنسری از شمول قانون کار:

قرارداد فریلنسری فاقد عنصر «تبعیت»، اصولاً خارج از شمول

قانون کار بوده و تابع اصل آزادی قراردادهای و ماده ۱۰

قانون مدنی و قواعد عمومی قراردادهای.

ابهام در جایگاه حقوقی فریلنسر:

نبود مرزبندی روشن میان فریلنسر و کارگر/کارمند؛

در حالی که عنصر تبعیت و وابستگی سازمانی در رابطه

فریلنسری وجود ندارد.

فقدان حمایت بیمه‌ای :

به دلیل عدم شمول قانون کار و نبود رابطه استخدامی، کارفرما تعهدی برای بیمه کردن فریلنسر ندارد. در واقع آنان مشمول بیمه اجباری قانون کار نیستند. با این حال، می‌توانند از بیمه اختیاری یا بیمه خویش‌فرما استفاده کنند.

خلأ در شناسایی محل کار فریلنسر:

ساختار سنتی کارگاه در قانون کار با ماهیت فریلنسری سازگار نیست؛ زیرا فریلنسرها غالباً فاقد محل کار ثابت‌اند و در فضاهای اشتراکی، مجازی و پلتفرم‌های دیجیتال فعالیت می‌کنند.

پیشنهادات تجیرمداران

اصلاح مفهوم کارگاه و به رسمیت شناختن فضای کار غیرحضور

تفکیک میان کارگاه سنتی و فضای کار فریلنسری

اصلاح قانون کار و تفکیک فریلنسر از کارگر در ماده ۲

تعیین شود که افراد دارای استقلال شغلی و فاقد وابستگی سازمانی از شمول تعریف «کارگر» خارج هستند.

طراحی نظام بیمه اختصاصی و منعطف

بیمه با شرایط منعطف تر، نرخ ترجیحی و پوشش های متناسب با ماهیت کاری آزادکاران باشد.

افزایش آگاهی حقوقی طرفین پیش از انعقاد قرارداد

کارگران پیش از انعقاد قرارداد از حقوق قانونی خود مطلع باشند و کارفرمایان نیز الزامات قانونی را در تنظیم قرارداد رعایت کنند

پیشنهادات تجربیات

اجرائی سازی ظرفیت های سند تحول دولت برای حمایت از اشتغال دیجیتال.

تدوین پیوست های اجرایی، اصلاح مقررات و طراحی سازوکارهای مشخص در حوزه اشتغال غیررسمی و به ویژه اشتغال دیجیتال

تدوین معیارهای شفاف اعتبارسنجی

معیارهای اعتبارسنجی به صورت شفاف و قابل دسترسی اعلام شود.

به روزرسانی مفاهیم اشتغال در قانون کار

مفاهیم اشتغال در قانون کار توسعه یابد و اشکال غیرسازمانی اشتغال، از جمله فریلنسری، به صورت مستقل تعریف و تنظیم شود.

راه اندازی میز خدمات آنلاین و تدوین دستورالعمل اجرایی جدید

برای دسترسی یکسان مردم سراسر کشور

منابع

- آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد (۱۳۵۶)، مصوب کمیسیون مجلس سنا.
- آیین‌نامه‌ی حمایت از آزادکاران فعال در حوزه اقتصاد دیجیتال کشور (۱۴۰۱)، مصوب وزیران عضو کارگروه اقتصاد دیجیتال.
- آیین‌نامه‌ی دورکاری کارکنان دولت (۱۳۸۹)، وزرای عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک هیأت دولت.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۸)، مصوب مجلس خبرگان قانون اساسی.
- قانون برنامه‌ی پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۹)، مصوب مجلس شورای اسلامی.
- قانون برنامه‌ی پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶)، مصوب مجلس شورای اسلامی.
- قانون تأمین اجتماعی (۱۳۵۴)، مصوب مجلس شورای ملی.
- قانون جرایم رایانه‌ای (۱۳۸۸)، مصوب مجلس شورای اسلامی.
- قانون کار جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۹)، مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- سند تحول دولت مردمی (۱۴۰۰). تهران: مرکز رصد و پایش تحول دولت.
- سند سیاست‌ها و اقدامات ساماندهی پیام‌رسان‌های اجتماعی (۱۳۹۶). تهران: شورای عالی فضای مجازی.
- سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی: اهداف و اقدامات کلان (۱۴۰۱). تهران: شورای عالی فضای مجازی.

منابع

- اختری، محمدعلی، (۱۳۷۹)، «تاریخچه حقوق کار در ایران زمین»، کانون سردفتران و دفتریاران، دوره ۲، شماره ۱۸، ۹۳-۱۰۶.
عراقی، عزت الله. (۱۳۹۰). *حقوق کار (۱)*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) و مرکز تحقیق و توسعه‌ی علوم انسانی.
- صدقانی، فاطمه، برندسازی شخصی در نیروی انسانی آزادکار (فریلنسر)، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد رشته مدیریت منابع انسانی، مازندران، مازندران، ۱۳۹۹.
- فاضلی، مهدی، شناسایی و اولویت‌بندی چالش‌های قانون کار در اقتصاد گیگ، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد رشته مدیریت منابع انسانی، مازندران، مازندران، ۱۳۹۹.
- زمانیان، زهرا، (۱۴۰۰)، «کارگران پلتفرم‌های دیجیتال و پوشش تأمین اجتماعی»، *تأمین اجتماعی*، دوره ۱۷، شماره ۵۹، ۴۷-۷۰.
- زندی، زهرا، (۱۴۰۲)، «بررسی الزامات یادگیری فریلنسربودن در عصر دیجیتال با استفاده از رویکرد فراترکیب»، *ششمین کنگره ملی آنالیز داده‌ها در علوم انسانی*.
- دهشیری، آمنه، بررسی حقوقی قراردادهای فریلنسری در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی، پارسکدرز، تهران، ۱۴۰۰.

- Kazi, A. G., Yusoff, R. M., Khan, A., & Kazi, S. (2014). The Freelancer: A Conceptual Review. *Sains Humanika*, 2(3), 107-111.

-International Labour Organization. (2019). *Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world*. Geneva: ILO.

Thanks

